

ЛІТАРАТУРА

1 Дуброўскі, Алесь. І будзе лета апасля...: Кніга лірыкі / Алесь Дуброўскі.. – Гомель: Барк, 2005. – 152 с.

2 Дуброўскі, Алесь. Непрадказальнасць дня: Вершы і паэмы / Алесь Дуброўскі. – Гомель: “Барк”, 2008. – 180 с.

3 Шмеман, А., прот. Дневники. 1973 – 1983 / Сост., подгот. текста У. С. Шмеман, Н. А. Струве, Е. Ю. Дорман; Предисл. С. А. Шмемана; Примеч. Е. Ю. Дорман. – 2-е изд., испр. – М.: “Русский путь”, 2007. – 720 с.

В.С. Новак (Беларусь)

АСАБЛІВАСЦІ МІФАЛАГІЧНАГА СВЕТАПОГЛЯДУ БЕЛАРУСАЎ-ПАЛЕШУКОЎ

Засяродзім увагу на міфалагічных уяўленнях, звязаных з прадметамі побыту, посудам, вопраткай і інш., і прааналізуем асобныя прадметныя атрыбуты ў кантэксце народных вераванняў, а таксама звернем увагу на семантыку і асаблівасці сімвалічнай знакавасці кожнага з іх у абрадавай практыцы беларусаў. Прадставім асобныя фрагменты традыцыйнай народнай культуры, звязаныя ў прыватнасці з акном, печчу, парогам, венікам.

Звернемся да характарыстыкі міфалагічных уяўленняў, звязаных з **акном**. Сімвалам сувязі паміж хатай і навакольным светам, а таксама паміж жыццём і «тым светам» з’яўляецца акно. «Акно – частка дома, якая надзяляецца шматстайнымі сімвалічнымі функцыямі і фігуруе ў абрадах у якасці нерэгламентаванага ўваходу або выхаду, супрацьпастаўленага дзвярам» [1, с.286].

Паводле народных вераванняў, акно лічылася своеасаблівым «вокам» дома і праз яго ажыццяўлялася сувязь са светам мёртвых. «Праз яго выносілі памерлых нехрышчоных дзяцей і дарослых нябожчыкаў, якія памерлі ад «гарачкі». «Акно – адзін з міфапаэтычных сімвалаў і элементаў жылля. У семантыцы вобраза акна найбольш рэалізуюцца такія апазіцыі, як вонкавы – ўнутраны і бачны-нябачны. Суадносіцца з ідэяй уваходу, пранікальнасці. Акно звязвае жыллё са светам, са светам касмічных з’яў і працэсаў (з сонцам, месяцам, бакамі свету)» [2, с.21]. Лічылася асабліва небяспечным пакідаць вокны адчыненымі і не перахрышчанымі нанач, таму што праз іх могуць тады ўвайсці нябожчыкі і нячысцікі і задушыць спячых» [2, с.21]. Можна заўважыць, што міфалагема “акно” займае даволі значнае месца ў пахавальнай абраднасці. «Калі памірае чалавек, на акно ставяць свечку, кладуць цукеркі, якія павінны ляжаць да 40 дзён, а ў дзень саракавін гэтыя цукеркі трэба аддаць дзіцяці, тады яно не будзе хварэць» (запісана ў г. Рэчыца ад Галавіной Лідзіі Пятроўны, 1927 г.н.). «На акно ставілі ваду, каб душа абмылася» [2, с.21].

Паводле мясцовых вераванняў, калі птушка пастукала ў акно або пранікла ў дом праз яго, то хутка ў гэты дом прыйдзе бяда або нават і смерць. Гэтыя ўяўленні атрымалі шырокае распаўсюджанне ў міфалагічнай традыцыі жыхароў Рэчыцы і ў населеных пунктах Рэчыцкага раёна. «Раней быў пашыраны звычай мець у хаце тры акны «ў імя святой Тройцы», а большая колькасць вокнаў рабілася толькі ў выключных выпадках, і то з бласлаўлення святара і дазволу сходу» [2, с.22]. Як вядома, “ва ўкраінцаў, беларусаў, палякаў і іншых славянскіх народаў перадавалі праз акно дзіця, чые браты і сёстры да гэтага паміралі, з мэтай, каб яно засталася жывым. Праз акно выносілі дзяцей, якія памерлі нехрышчонамі, а іншы раз і дарослых нябожчыкаў” [1, с.286].

Такім чынам, міфалагема “акно” асэнсоўваецца ў народных традыцыях як вока, якое звязвае навакольны свет з унутраным жыццём (жытлом чалавека), свет продкаў са светам жывых.

Печ, як дзверы і акно, таксама мае сувязь з навакольным светам, бо “пячная труба – гэта спецыфічны выхад з дома, прызначаны ў асноўным для звышнатуральных істот і для кантактаў з імі: праз яе ў дом пранікаюць вогненны змей і чорт, а з яго вылятаюць наружу

ведзьма, душа памёршага, хвароба, доля, заклік, звернуты да нячыстай сілы, і т.п.» [1, с.310]. Народныя міфалагічныя аповеды звычайна звязваюць печ з такім персанажам, як дамавік. Невыпадкова частаванні для гэтай істоты пакідалі каля печы.

Зыходзячы з розных тэарэтычных даследаванняў па асэнсаванні міфалагічных вераванняў, звязаных з печчу, вынікае, што печ – цэнтр хаты. Звернемся да канкрэтных фактычных звестак, напрыклад, паводле сведчанняў Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н., «печ раней, расказвалі, ставілі пасрадзіне хаты. Ой, я помню: дзіця малое народзіцца, яго ў карыта, ды на печ. Ляжыць сабе там, яму цёпла». Але печ з’яўляецца і неабходным атрыбутам сялянскага жыцця. Печ сагравае людзей, у печы рыхтуюць ежу, на печы лечаць хваробы і г.д. Ва ўсіх значэннях печ для людзей – неабходнае, патрэбнае, самае галоўнае для чалавека-селяніна.

Печ як прадметны аб’ект прысутнічала ў шматлікіх абрадавых рытуалах і асэнсоўвалася як рытуальны цэнтр у хаце, дзе адбываліся як сямейныя абрады, так і каляндарныя. Шмат прыкмет і павер’яў было звязана з печчу: «Калі гром грымеў і маланка бліскала, людзі кідалі ў печ усякія травы, напрыклад, папараць, лапух ці крапіву. Лічылася, што гром хутка пройдзе, не нарабіўшы дрэннага» [2, с.256]. Вяскоўцы былі перакананы ў тым, што попел, узяты з печы ў пэўныя святочныя дні, будзе вельмі карысным для ўраджайнасці агародніны: «Празднік Чысты Чацвер выграбаюць з печы попел. Ім добра летам пасыпаць капусту, каб не паела вусень, ды і ваабшчэ добра на гарод пасыпаць» (запісана ў г. Рэчыца ад Галавіной Лідзіі Пятроўны, 1927 г.н.). Ва ўкраінскіх і беларускіх павер’ях, звязаных з печчу, адлюстраваны розныя матывіроўкі яе пашаны: з аднаго боку, пасля таго як выцягнулі выпечаны хлеб з печы, трэба было пакласці туды адно, два, або тры палены: “Рабілі гэта ў асноўным для таго, каб па іх на “тым свеце” перайсці праз пекла, праз вогненную раку або канаву з кіпячай смалой. Вядомы, аднак, і іншыя матывіроўкі: вынуўшы хлеб з печы, трэба кінуць туды палена, каб хлеб не выводзіўся...” [4, с. 311].

Звычайна вясельныя абрады і звычаі выконваліся каля печы. «Калі раней прыходзілі ў сваты, дзеўка сядзела на печы. Злезці з яе даўжна была тады, калі сагласіе даюць на замужжа» (запісана ў в. Ямпаль Рэчыцкага раёна ад Ярашка Антаніны Іванаўны, 1932 г.н.). Вясельны каравай выпякаўся ў печы. «Каравай, канешна ж, пеклі ў печы. І дровы ў печы злажваюць асобным спосабам, калі пякуць вясельны каравай» (запісана ў в. Свірыдавічы Рэчыцкага раёна ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.). Адзначым вялікую ролю печы на працягу ўсіх абрадавых момантаў вяселля.

Прыгадаем прыклады міфалагічных уяўленняў пра печ у радзінна-хрэсьцінай абраднасці: «калі малое дзіця купаюць, ваду трэба выліваць пад печ» (запісана ў в. Ямпаль Рэчыцкага раёна ад Ярашка Антаніны Іванаўны, 1932 г.н.). Як вядома, да печы звярталіся і на працягу далейшага жыцця дзіцяці, што было звязана з яго першым пострыгам, і з выпадзеннем зубоў і з іншымі момантамі: «Когда-то мы, когда были маленькие, если выпадал зуб, бегом бежали к печи, бросали зуб и говорили: «Мышка, мышка! На тебе зуб костяной, дай мне золотой» (запісана ў г. Рэчыца ад Потрусавай Зоі Антонаўны, 1949 г.н.). «Калі дзіцяці стрыгуць у год валасы, трэба іх абавязкова спаліць у печы» (запісана ў г. Рэчыца ад Галавіной Лідзіі Пятроўны, 1927 г.н.). «Калі зубы выпадалі, іх кідалі за шыю печы, штоб раслі крэпкія, роўныя зубы, і казалі: «Мышка, мышка, вазьмі мае зубы» (в. Узнаж Рэчыцкага раёна). Паводле народных уяўленняў, печ валодала магічнай сілай вызвалення ад хваробы. Невыпадкова іншы раз людзі лячыліся, грэючыся ля печы: «хворага саджалі на чарэнь печы, грэлі плечы, пяткі. Печ выцягвала хваробу» [2, с.258]. «Ой, я помню дзіця малое народзіцца, яго ў карыта, ды на печ. Ляжыць сабе там, яму цёпла» (запісана ў в. Свірыдавічы Рэчыцкага раёна ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.).

У сувязі з тым, што ў міфалагічнай традыцыі печы надавалася вялікае магічнае значэнне, то і “ўшаноўвалі” яе перад пэўнымі святочнымі днямі: печ заўсёды бялілі. Гэта з’яўлялася выражэннем асаблівай павагі да печы як да самага галоўнага аб’екта ў хаце. «Да святаў печ бялілі, каб людзі не абгаворвалі» [2, с.258]. Увогуле печ атаясамлівалі з гаспадыняй хаты, якая заўсёды павінна сагрэць сваім гасцінным цяплом тых, хто зойдзе ў хату. Жыхары Рэчыцкага раёна прадказвалі надвор’е, кіруючыся міфалагічнымі ўяўленнямі,

звязанымі з печчу: «Тапілі печ: так, калі дым да долу кучараецца, то пагода мяняецца на сырую. Калі дым сталбом, то – на мароз ці жару» [2, с.278]. Цяжарная жанчына ніколі не ела перад печчу, бо гэтая прыкмета «страшыла» будучую маці, каб нічога благога не было з яе дзіцём. «Нельзя спажываць яду перад печчу, каб дзіця не было саплівым» [2, с.281].

Венік надзелены амбівалентнымі ўласцівасцямі: з аднаго боку, гэта “небяспечны” і “нячысты” прадмет, сродак псоты і чараўніцтва, з другога боку, гэта абярэг ад злосных сіл [1, с.75]. Паводле народных уяўленняў пад венікам жыве дамавік, невыпадкова, калі пераязджалі ў новую хату, абязязкова забіралі з сабой стары венік [1, с.75]. Як падкрэсліла Вікторыя Яфімаўна Яфрэмава, 1936 г.н. з в. Ходасавічы Рагачоўскага раёна, “Нельга венік кідаць, гдзе папала, то там дамавы жыве. Ён абідзіцца”. Прыведзенае меркаванне пацвердзілі жыхары іншых мясцовасцей, напрыклад, з в. Краснае Гомельскага раёна: “Пад венікам жыве дамавік, таму не трэба кідаць венік на пол, астаўляць гразным” (запісана ад Бажковай М.А., 1936 г.н.). Паводле пераканняў апошняй, нельга падмятаць падлогу ў хаце, калі хтось ад’язджае ў гэты дзень: “Калі хто паехаў з хаты, не нада падмятаць услед, а вымяцеш чалавека і ён не вернецца”. Прынцып сімільнай магіі (па падабенству) ляжыць у аснове вераванняў пра венік, якія датычаць сямейна-шлюбных адносін: “Калі дзевушку нікак замуж не бралі, то яе падруга, якая выходзіла замуж, далжна была яе “вымесці” з хаты новым венікам” (запісана ў в. Краснае Гомельскага раёна ад Бажковай М.А., 1936 г.н.). «Забаранялася месці ў хаце пасля таго, як нехта выправіўся ў дарогу, а таксама ў памінальныя дні» [2, с.78]. Прыведзеныя звесткі пацвярджаюць жыхары Рэчыцкага раёна, напрыклад, г. Рэчыца гавораць пра забарону месці ў хаце, калі нехта выпраўляецца ў дарогу, з нейкай асцярогай. Зоя Антонаўна Потрусава зазначыла: «Нельзя подметать в доме, если кто-то из домашних собирается в дорогу, особенно в дальнюю, потому что будет дорога трудной, и ни в коем случае нельзя мести именно в тот момент, когда человек выходит из дома, потому что может не вернуться домой» (Запісана ў г. Рэчыца ад Потрусавай Зоі Антонаўны, 1949 г.н.).

«Калі госці ўязджаюць, то пакуль яны ў дарозе, нельга месці ў хаце, каб людзям была добрая і спакойная дарога» [3, с.235]. Вялікую магічную сілу мелі і павер’і пра смецце, якія былі непарыўна звязаны з павер’ямі пра венік. «Калі хтось хоча штось плахое зрабіць каму-небудзь, то ён у Каляды выкідае сваё смецце ў гарод, а куры нясуць яго ў чужы гарод. Тады ўсё плахое з той хаты ідзе да другога чалавека» (запісана ў в. Ямпаль ад Антаніны Іванаўны Ярашка, 1932 г.н.).

«Нельга і ад парога ў хату месці смецце, трэба наадварот» (запісана ў в. Свірыдавічы Рэчыцкага раёна ад Кацярыны Рыгораўны Борсук). «Нельга перамятаць смецце праз парог, каб у доме быў дастатак грошы» (запісана ў в. Свірыдавічы ад Кацярыны Рыгораўны Борсук).

«Ставілі венік уверх нагамі, каб было багацце ў доме» (запісана ў в. Ямпаль ад Антаніны Іванаўны Ярашка, 1932 г.н.). «Нельзя, каб хто чужы вымятаў смецце з хаты» (Запісана ў в. Свірыдавічы ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.). Адсюль выразна відаць, што смецце, як і венік, беларусы звязвалі з дабрабытам, дастаткам.

«Цераз венік пераступаць нельзя» (запісана ў в. Свірыдавічы Рэчыцкага раёна ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.). «Нельзя месці пасля заходу сонца. І ў хаце месці нельзя, і на вуліцы. А мы мятом усюды, і двор мятом. Таго мы і такія» (Запісана ў в. Ямпаль ад Антаніны Іванаўны Ярашка, 1932 г.н.). З прыведзеных звестак можна зрабіць вывад, што людзі лічылі за грэх адступаць ад павер’яў, звязаных з венікам, са смеццем. Верылі, што калі перад новым годам падмесці старым венікам хату, а потым яго і спаліць, то можна пазбавіцца ад усяго дрэннага: “Перад Новым годам абязцельна вымяталі хату, а стары венік ламалі і выкідалі ці спальвалі ў печцы, штобы ўсё плахое з хаты пайшло” (в. Краснае Гомельскага раёна). У рускай міфалагічнай традыцы “да свята Івана Купалы быў прымеркаваны абрад знішчэння старых, сцёртых венікаў і падрыхтоўкі новых. Старыя венікі спальваліся на купальскім кастры, што сімвалізавала знішчэнне ведзьмы” [1, с.77]. “Пасечаны венік, на якім заставаліся ўсе грахі, спальвалі ў печы, раскідвалі па двары, па хляве, выносілі разам са смеццем у сад пад пладовае дрэва. Нярэдка гэтыя дзеянні разумеліся як абярэг ад нячыстай сілы, чараўніцтва, псоты, хвароб або як магія” [4, с.312]. У паўночных раёнах Чарнігаўшчыны пасечаны венік таксама

выкідывалі, а іншы раз яго выкарыстоўвалі дзяўчаты падчас варажбы: “Выносілі венік і смецце на засланцы да перакрывавання і слухалі, з якога боку данясецца брэх сабак або іншыя гукі, па якіх меркавалі аб сваім замужжы” [4, с.312].

У штодзённым жыцці ў розных бытавых сітуацыях мы даволі часта карыстаемся рознымі відамі венікаў: венік бярозавы, з якім можна папарыцца ў лазні; венік, якім замятаюць хату; мятла, якой мятуць вуліцу, аднак, як сведчаць фактычныя матэрыялы, толькі хатні венік мае глыбінны сэнс і магічную сілу. На магічныя ўласцівасці веніка ўказваюць многія даследчыкі. «Венік, прадмет хатняга ўжытку, надзелены ў народных уяўленнях дэманічнымі і апатрапеічнымі якасцямі. Утылітарная яго суаднесенасць са смеццем паказвае на сувязь з продкамі, бо смецце само па сабе з’яўлялася як бы матэрыяльным увасабленнем душы чалавека: будучы ў судакрананні з чалавекам, яно «ўцягвала» яго ў пэўную ідэальную частку, надоўга захоўвала яе. Таму натуральнае атаясамленне веніка з хатнім духам. У вёсках забаранялася выкідваць венік, так і казалі: «Не нада выкідваць гаспадара» [2, с.77]. «Пад венікам жыве дамавой, ён заўсёды там. Таму нельга кідаць венік дзе папала. Трэба, штоб стаяў ці ля парога, ці пад печчу» (запісана ў в. Свірыдавічы ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.).

Можна адзначыць сімвалічную ролю веніка ў пахавальнай абраднасці. Як адзначае Т.В. Валодзіна, венік дэманструе рысы як абярэга, так і ўвасаблення душы памерлага продка (што ў дыяхраніі арганічна звязана) [2, с.77]. «Вымяталі смецце з хаты, калі выносілі труну з нябожчыкам. Гэта для таго, каб смерць ішла за нябожчыкам» (запісана ў в. Свірыдавічы ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.).

«Вядомыя прадпісанні перакідваць венік праз страху для паляпшэння агоніі таму, хто памірае. Семантыка веніка як увасаблення і локуса дамавіка (душаў продкаў) абумовіла выкарыстанне яго ў народнай медыцынскай магії. Адметна, што венік мог «прымаць на сябе» хваробу («ад урокаў матка хуценька праводзіць венік злева і выкідвае той венік з хаты») і служыць своеасаблівым каналам для яе выдалення. З утылітарнай функцыяй ачышчэння, вымятання нечысці звязаны абарончыя, ачышчальна-прадукавальныя функцыі веніка, успрымання яго як сродку пазбаўлення ад сурокаў і хваробаў» [2, с.78].

«У народнай культуры размяжоўваюцца функцыі веніка зялёнага і сухога, «змеценага», які ў дыялектах меў назвы «галень», «дзяркач» і актуалізаваў рысы пераважна хтанічна-дэманалагічнай скіраванасці. Жыхарка вёскі Ямпаль Антаніна Іванаўна Ярашка 1932 г.н., пазнаёміла з цікавымі звесткамі пра сухі венік: «Нельзя венікам біць чалавека, асобенна сухім, каб чалавек не сох». Можна зрабіць вывад, што венік ва ўяўленнях людзей быў надзелены амбівалентнымі ўласцівасцямі: сухі венік быў звязаны з адмоўнай сілай магічнага ўздзеяння, зялёны венік меў станоўчую сімваліку. “Зялёны, лазнёвы венік, наадварот, увасабляў мужчынскую моц, здароўе, хоць і лічыўся датычным да праяваў іншасвету” [2, с.78].

Шмат прыкмет і павер’яў звязана з нажом. “Вострая, металёвая прырода нажа абумовіла функцыянаванне яго ў якасці абярэга і сродка супрацьстаяння нячыстай сіле, як ахоўнай мяжы супраць пранікнення смерці. Нож укладалі ў калыску, каб абараніць дзіця, і ў труну чарадзею, каб засцерагчыся ад яго вяртання. Значная колькасць прадпісанняў народнай медыцыны, звязаная з выкарыстаннем нажа, абапіраецца на матывы рэзання хваробы, спрыяння з боку агню, на яго апатрапеічную моц” [2, с.343].

Звернемся да фактычных матэрыялаў, якія пацвярджаюць факты магічных маніпуляцый з нажом: “Аднаго разу перад вяселлем маладой зрабілася вельмі плоха. У хаце было многа дзяўчат, жанчын. Хросная маладой узяла ціхонька ўстрыкнула нож у стул, які стаяў у кутку. Яна яго ўстрыкнула знізу, так, што не было відна. Праз некаторы час на гэты стул села жанчына, суседка. Яна на ім сядзела вельмі доўга, увесь час круцілася, як бы ёй штось муляла, але не ўставала з яго. Усталая толькі тады, калі падышла хросная маці дзеўкі (маладой) і выняла з-пад стула гэты нож. Яна выгнала гэту суседку, бо яна хацела зрабіць маладым штось плахое, а нож дапамог узнач, чаму маладой зрабілася так плоха” (запісана ў в. Свірыдавічы ад Ганны Захараўны Вазюра, 1925 г.н.). Як бачым, нож з’яўляўся абярэгам людзей ад звышнатуральнага ўздзеяння “ведзьмаў” і пры дапамозе нажа можна было засцерагчыся ад усяго злоснага. Нож выкарыстоўвалі, калі трэба было засцерагчы жанчыну пасля родаў ад звышнатуральнага

ўздзеяння нячыстай сілы: “На Палессі, выходзячы з хаты пасля родаў, жанчына затыкала за пояс нож (радзей – ключ або цвік)” [1, с.275]. Ва ўкраінскай міфалагічнай традыцыі “кум і кума”, адпраўляючыся ў царкву хрысціць дзіця, пераступалі праз нож, пакладзены каля парога або на парог, так рабілі, “каб да дзіцяці яшчэ не хрышчонага, не змог падступіць нячысты дух” [1, с.275]. У некаторых сітуацыях нож выкарыстоўвалі з пэўнай прагматычнай мэтай, напрыклад, каб на вяселлі госці менш елі: “Калі свадзьба, а бацькі маладых ці скупыя, ці бедныя, ці не радыя шлюбу, то яны нажа ў стол застыркалі пад ніз, штоб госці на вяселлі менш елі або штоб зусім нічога ў рот не лезла” (Запісана ў в. Запясочча Жыткавіцкага раёна ад Русай Мелахі Іванаўны, 1915 г.н.). Аналагічныя павер’і зафіксаваны і ва Украіне: “У Ровенскай і Валынскай абласцях вядомы выпадак, калі ў час вяселля, збору моладзі або вялікага свята ў стол утыкалі знізу нож, каб госці менш елі” [1, с.275]. І ў беларускай, і ва ўкраінскай традыцыях выкарыстання нажа падчас абраду падрыхтоўкі каравая сімвалізавала плён зладжанай працы каравайніц: “У Чарнігаўскай губерні ў час падрыхтоўкі вясельнага каравая пасля таго, як цеста вымалі з дзяжы і пачыналі мясіць на сталe, у сярэдзіну пустой дзяжы ўтыкалі востры нож і пелі” [1, с.275].

Сярод міфалагічных уяўленняў, звязаных з нажом, можна адзначыць наступныя: “з нажа нельзя есць, а то будзіш злым” (запісана ў в. Бязозкі Добрушкага раёна ад Касцюковай Яўгеніі Аляксандраўны, 1939 г.н.); “на сталe нільзя астаўляць нож, а то будзе пусты стол” (запісана ў в. Марозаўка Добрушкага раёна ад Глушаковай Веры Сцяпанаўны, 1934 г.н.); “нож упаў – зойдзе недруг” (запісана ў в. Кругоўка Добрушкага раёна ад Лугавой Кацярыны Захараўны, 1937 г.н.).

Сімвалічныя значэнні прадметаў побыту выводзіліся намі з непасрэдных сведчанняў інфарматараў. Падобных прыкладаў зафіксавана дастатковая колькасць, каб пацвердзіць факты разнастайных праяў міфалагічных уяўленняў, звязаных з такімі ўзроўнямі асэнсавання аб’ектаў рэчыўнага свету, як касмаганічны, земляробчы, касмалагічны, тэхналагічны, антрапалагічны, дэманалагічны і інш.

Зафіксаваныя намі новыя міфалагічныя звесткі, звязаныя з рэчыўным светам, упершыню ўводзяцца ў навуковы ўжытак і з’яўляюцца важнай крыніцай вывучэння светапогляду беларусаў.

ЛІТАРАТУРА

- 1 Славянская мифология. Энциклопедический словарь. – М.: Эллис-Лак, 1995. – 416 с.
- 2 Беларуская міфалогія. Энциклапедычны слоўнік. Мн.: Беларусь, 2004. – 592 с.
- 3 Народная міфалогія Гомельшчыны: фальклорна-этнаграфічны зборнік – ЛМФ «Нёман», 2003. – с. 320.
- 4 Славянские древности: этнолингвистический словарь в 5-ти томах / Под ред. Н.И. Толстого. – Т.1: – М.: Международные отношения, 1995. - 584 с.

Т.В.Авдонина (Беларусь)

«ДАЙТЕ МНЕ ЧЕЛОВЕКА, ЧТОБЫ Я МОГ ЛЮБИТЬ ЕГО» (сценизация повести Ф.М. Достоевского)

Многие режиссёры пытались перевести повесть «Село Степанчиково и его обитатели» Ф.М.Достоевского на язык драматургии, причём в разных жанровых стилистиках, но даже звёздные ансамбли актёров и звучные режиссёрские имена не спасли постановки от жёсткой критики. Несколько лет назад в неудачном спектакле П.Хомского в театре имени Моссовета Сергей Юрский сыграл в Опискине сатиру на Толстого и Солженицына вместе взятых. Потом был плохой (по мнению критиков) спектакль «Наш благодетель» О.Пермякова, «посвящённый А.Тулееву и необходимости власти для обезумевшего русского народа». В.Крамер выпустил «Степанчиково» в духе «мягкой клоунады», где Фома Фомич – «разночинец-просветитель в общероссийском сумасшедшем доме». О.Рыбкин в омском театре поставил свою версию повести Достоевского под сценическим названием «Село